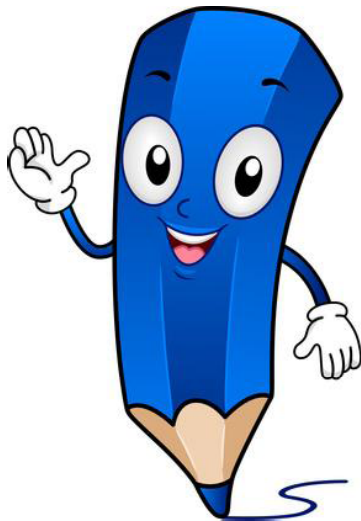

LE KAJ JE NAROB E S TEMI NASLONKAMI?

Skoraj vsak Slovenec, ki mu povem, da se učim slovensko, mi takoj zastavi vprašanje: *In kako ti gre dvojina?* Dvojine pa se da naučiti, to res ni najtežja stvar pri govorjenju. Najtežje pa so za Ruse **naslonke** – tiste majhne besedice, ki stojijo nekje na začetku stavka – vse

skupaj, koliko jih je: *sem, se, mu, jo ...* In čeprav so tako majhne, da celo nimajo naglasa, je njihova vloga v stavku najpomembnejša. Glagolske naslonke nam povejo število, čas, osebo in naklon, zaimenske – komu in kaj smo nekaj naredili. Vedno se držijo skupaj in vedno stojijo v strogem zaporedju. Nobena druga beseda se ne sme vrniti mednje. Naslonke v zaporedju so prav tako tesno povezane kot morfemi v besedi. Kot pripona ne more skočiti čez koren in stati tik za predpono, tudi tožilniška naslonka ne more čez dajalniško.

Koliko vsega moramo hkrati držati v glavi, da bi pravilno uredili ta kotiček slovnice! Slovenci z naslonkami nimajo nobenih težav, ampak mi v ruščini naslonk nimamo in se jih prav težko navadimo postaviti vsako na svoje mesto v takšnih stavkih (vzela sem jih iz Škrabca):

Seno, če se vam ga je že kaj posušilo, nam prodajte.

Ljudje, ki si si jih izbral, so se mi zedeli pošteni.

Tako izgleda zaporedje naslonk v slovenščini:

glagolske	zaimenske				glagolske
	povratni	dajalnik	tožilnik	rodilnik	
<i>sem</i>	<i>si, se</i>	<i>mi, ti, mu/ji...</i>	<i>me, te, ga/jo...</i>	<i>me, te, ga/je...</i>	<i>bom</i>
<i>si</i>					<i>boš</i>
					<i>bo</i>
<i>sva</i>					<i>bova</i>
<i>sta</i>					<i>bosta</i>
<i>sta</i>					<i>bosta</i>
<i>smo</i>					<i>bomo</i>
<i>ste</i>					<i>boste</i>
<i>so</i>					<i>bodo</i>
<i>bi</i>					<i>je</i>

Ko sem se trudila zapomniti zaporedje naslonk, se mi je nekaj zdelo nelogično, in sicer: zakaj ne stojijo glagolske naslonke vse na enem mestu? Zakaj se nahajajo naslonke *sem, si, sva ...* in *bi* na začetku zaporedja, prihodniške *bom, boš, bo ...* in *je* pa na koncu? V sodobnem jeziku ta sistem res ni logičen. Odgovor najdemo le v zgodovini jezika. Pred tisoč leti je bilo naslonk v vseh slovanskih jezikih veliko manj. Prve naslonke so bile dajalniške – *mi, ti ...* Potem so se pojavile tožilniške in postavile za njimi. Glagolske *sem, si, je ...* in *bi* pa so se pojavile veliko pozneje – in ker se niso mogle vriniti med že obstajajoče naslonke niti se postaviti prednje, jim ni ostalo drugega, kot da se postavijo na konec zaporedja. Ampak ker izražajo veliko pomembnih slovničnih informacij (število, čas, osebo in naklon, kot se spomnimo), se vedno trudijo tja, kjer je poslušalec najbolj pozoren, – proti začetku stavka.

Vemo, da je v srbsčini ta premik glagolskih naslonk proti začetku potekal v 14.–15. stoletju, glede slovenščine pa ne vemo točno kdaj, ker pisnih virov v slovenščini do 16. stoletja skoraj nimamo.

Na koncu so se pojavile prihodnjiške naslonke. Med vsemi naslonkami so najmlajše. Postavile so se na konec zaporedja, kot se zgodi vsem novim naslonkam, in tam jih še vedno najdemo v sodobnem jeziku. A se ne bi rade tudi one premaknile proti začetku zaporedja in postavile skupaj s starejšimi *sem, si ...*? Seveda, bi! In to se dogaja ravno zdaj skoraj po vsej Sloveniji. Tu in tam otroci, dijaki, študenti in profesorji na univerzi povejo (in tega sploh ne opazijo):

Govoril bom počasneje, da bomo se razumeli.

Bom se pozanimala.

Tako se jezik trudi biti bolj dosleden v stavi naslonk, samo je malo počasen. Logiko pa gotovo ima, samo mi jo znotraj potekajočega jezikovnega procesa težko opazimo. Bi se dalo upati, da bodo čez kakšnih sto let vse glagolske naslonke stale na začetku zaporedja. To bi zelo olajšalo življenje tudi nam, tujcem, ki študiramo slovenščino. Kaj pa naslonka *je*? Saj bi se morala že zdavnaj premakniti proti začetku skupaj z drugimi: *sem, si ...* in *bi*! Zakaj je zaostala? Na to vprašanje jezikoslovci še nimamo odgovora. Ampak vzrok gotovo je.

Marija Gromova, Rusija